

Nr 151

Av herr Boheman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till utlandssvenskarnas förening.

Under femte huvudtiteln i årets statsverksproposition har, på grunder som åberopats av besparingsutredningen, föreslagits att nuvarande Bidrag till utlandssvenskarnas förening på 50 000 kronor avföres från femte huvudtiteln, varvid dock avvecklingen föreslås i två omgångar, så att anslaget för budgetåret 1960/61 nedsattes till 25 000 kronor.

Besparingsutredningen har i första hand förordat, att det särskilda anslaget under femte huvudtiteln till föreningen utgår ur riksstaten fr. o. m. budgetåret 1960/61, men samtidigt framhållit, att därest ett bidrag alljämt anses böra utgå, detta torde böra ske inom ramen för redan uppförda anslag under tredje huvudtiteln för Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

Dessa förslag från besparingsutredningen synes bygga på en missuppfattning av utlandssvenskarnas förenings allmänna ändamål och arbetsuppgifter, sådana de framgår av föreningens stadgar, vilka första gången fastställdes av Kungl. Maj:t år 1938.

Vad först beträffar statsbidragen till föreningen anger besparingsutredningen att dessa »ursprungligen haft en social karaktär och till väsentlig del avsett ett direkt stöd åt behövande utlandssvenskar». Det bör härtill uttryckligen framhållas, att statsbidragen till föreningen alltid varit klart uppdelade och även blivit särskilt redovisade för skilda ändamål, nämligen dels för hjälpverksamhet inom och utom landet, dels för föreningens egentliga administration. För hjälpverksamheten har bidragen varierat så avsevärt som mellan 1 262 943 kronor (budgetåret 1945/46) och 12 000 kronor (budgetåren 1955/56 och 1956/57; för vardera av dessa budgetår tillkom 8 000 kronor för kuratorsverksamhet). För administrationen har ända fr. o. m. budgetåret 1943/44 utgått ett särskilt bidrag på 30 000 kronor, som fr. o. m. budgetåret 1957/58 höjts till 50 000 kronor per budgetår.

De under krigsåren relativt betydande anslagen för hjälpverksamhet hade sin grund i det stora hjälpbehov, som uppstod med andra världskriget. Staten begärde härvid för hjälparbetets bedrivande medverkan av föreningen, såsom varande den för ändamålet mest lämpade organisationen. Föreningen åtog sig med glädje denna medverkan, även om ett hjälparbete av så betydande storlek låg vid sidan av föreningens egentliga arbetsuppgifter.

Vad vidare beträffar besparingsutredningens förslag att eventuellt låta föreningen erhålla bidraget ur anslaget för Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige, måste detta vara grundat på bristande kunskap om föreningens ändamål och uppgifter. Dessa avser ingalunda att i utlandet driva upplysningsverksamhet om Sverige bland utlänningar. Sistnämnda uppgifter åvilar redan ett antal myndigheter och organisationer, som var inom sitt fält utför ett omfattande och kompetent arbete. Besparingsutredningen har i sitt betänkande bl. a. påtalat vikten av en samordning och rationalisering av upplysningsverksamheten. Detta skulle knappast ernås, om utlandssvenskarnas förening skulle påtaga sig en helt ny och för densamma främmande uppgift.

Ur föreningens yttrande till finansdepartementet av den 15 september 1959 över besparingsutredningens betänkande refereras i statsverkspropositionen föreningens arbetsuppgifter i stort jämte exempel på ärenden, som handläggs. Redan av denna koncentrerade redogörelse framgår att arbetsuppgifterna är synnerligen vittfamnande. Föreningen söker sålunda skapa förståelse för utlandssvenskarna och deras verksamhet samt för de praktiska spörsmål, som kan vara av särskild betydelse för dem. Föreningen arbetar vidare på att i samverkan med svenska myndigheter och institutioner främja och bevaka utlandssvenskarnas intressen och rättigheter i såväl Sverige som utlandet. En särskilt viktig uppgift för föreningen är att ge utlandssvenskarna den kontakt med hemlandet, som för de flesta av dem framstår som oumbärlig. I sistnämnda sammanhang måste framhållas, att den direkta kontakten med hemlandet lätt går förlorad för utlandssvensken, om de rent personliga relationerna blir avklippta. En sådan kontakt är av stor betydelse även för vårt land. Det måste nämligen framstå som ett livsvillkor för Sverige, att därifrån allt göres för att alla utlandssvenskar skall knytas fastare dit och verkligen känna landets intresse för dem och deras verksamhet. Det nuvarande världsläget medger icke, att Sverige avsäger sig den värdefulla kontakten med någon enda landsman på utländsk botten. Genom positiva insatser från hemlandets sida kan även många av de problem lösas, som alltid är förknippade med ett liv i främmande land — även som med återanpassningen i det svenska samhället vid hemflyttning — och därmed utlandssvenskens börda i motsvarande mån lättas, till fördel för hans trivsel och arbetsprestationer. Föreningen synes väl lämpad att medverka i en dylik medveten strävan från samhällets sida att vidmakthålla kontakten med sina medborgare i utlandet samt möjliggöra för samhället att draga nytta av utlandssvenskarnas speciella kunskaper och erfarenheter.

I detta sammanhang måste beaktas, att antalet utlandssvenskar, vari en minskning inträdde i samband med andra världskriget, åter är på väg att öka. Förutom de svenskar, som direkt arbetar för Sveriges kulturella och kommersiella m. fl. förbindelser i utlandet, har på senare år allt flera personer tagits i anspråk i internationella och mellanfolkliga institutioner.

Arbetsmöjligheterna för kontakten med utlandssvenskarna bör och behöver därför förbättras.

Det är odisputabelt, att en organisation behövs för att handha arbetsuppgifter i samband med utlandssvenskarna. I över 20 års tid har utlandssvenskarnas förening verkat och därvid ingående lärt känna utlandssvenskarna samt deras behov av och önskemål om konstruktivt bistånd från hemlandet. Någon annan organisation finns icke, som helt inriktat sig på att vara ett »serviceorgan» uteslutande för utlandssvenskarna och därmed utgöra en länk mellan dem och hemlandet.

För att utlandssvenskarnas förening emellertid skall kunna fullgöra sina omfattande och maktpåliggande uppgifter är det nödvändigt att dess ekonomi är tryggad. Statsverkspropositionen anger att nuvarande statliga bidrag på 50 000 kronor utgör icke mindre än omkring 38 % av föreningens inkomster. För föreningens arbete synes ett bidrag från det allmännas sida av denna storleksordning vara synnerligen blygsamt, och det är uppenbart, att redan en nedsättning av statsbidraget till hälften måste högst menligt inverka på föreningens möjligheter att lösa sina uppgifter. En minskning eller hel indragning av statsbidraget till föreningen skulle allvarligt äventyra dess arbete, på längre sikt t. o. m. dess bestånd. Detta skulle till en början främst gå ut över utlandssvenskarna själva, men det är ställt utom allt tvivel, att ett bibehållande av det upplysnings-, kontakt- och serviceorgan, som föreningen utgör, är ett centralt intresse för vårt land.

Med stöd av vad ovan anförts om utlandssvenskarnas betydelse för landet och om vikten och värdet av att behålla och om möjligt stärka kontakten med dem, synes det berättigat, att statsbidraget till utlandssvenskarnas förening alltjämt utgår med oförändrat belopp, ej minst som besparingsutredningens förslag — på vilket föredragande departementschefen fotat förslaget om nedsättning av statsbidraget till föreningen — visat sig vara grundat på en missuppfattning om föreningens ändamål och arbetsuppgifter. I yttranden över besparingsutredningens förslag har icke någon myndighet förordat indragning av bidraget till föreningen. Socialstyrelsen har sålunda endast förordat, att bidraget utgår ur riksstaten och att erforderlig anvisning i stället sker från redan uppförda anslag under tredje huvudtiteln. Överståthållarämbetet anser skäl föreligga för viss fortsatt statsbidragsgivning i form av anslag under femte huvudtiteln. Fortsatt statsbidrag till föreningen med oförändrat belopp, dvs. 50 000 kronor, kan således tänkas bli anvisat antingen i sin helhet å femte huvudtiteln eller med 25 000 kronor å vardera av tredje och femte huvudtitlarna eller slutligen i sin helhet å tredje huvudtiteln. Då emellertid anslaget å tredje huvudtiteln till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige redan i sin helhet fördelats enligt statsverkspropositionen, synes de båda sistnämnda alternativen för närvarande icke möjliga att genomföra, varför här föreslås, att bidra-

get för budgetåret 1960/61 bör beviljas under femte huvudtiteln med ett i förhållande till budgetåret 1959/60 oförändrat belopp.

Undertecknade hemställer därför, att riksdagen måtte besluta,

att statsbidraget till utlandssvenskarnas förening för budgetåret 1960/61 upptages till samma belopp som för innevarande budgetår eller med 50 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1960

Erik Boheman

Torsten Bengtson

Rickard Sandler

Erik Hagberg